

Tshanda Debora Nyembwe

Viktigheten av nettverksarbeid - Nettverk som nøkkel i barnevernsarbeid

The importance of networking
- Network as a key element in child welfare work

Bacheloroppgave i Sosialt arbeid

Veileder: Ingunn Fylkesnes

Mai 2022

Tshanda Debora Nyembwe

Viktigheten av nettverksarbeid

- Nettverk som nøkkel i barnevernsarbeid

The importance of networking

- Network as a key element in child welfare work

Bacheloroppgave i Sosialt arbeid

Veileder: Ingunn Fylkesnes

Mai 2022

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap

Institutt for sosialt arbeid



Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

Denne oppgaven forsøker å vise viktigheten av nettverk i vår sosiale verden, og hvordan barnevernet kan gjennom sosiale nettverk yte best mulig hjelp til ungdommer i konfliktfylte relasjoner. Ved å bruke allerede eksisterende litteratur, vil oppgaven prøve å vise til hvordan profesjonelle som jobber nettverksorientert kan motivere brukere, familien og nettverket gjennom dialog til å finne ressurser som finnes i hver enkelt. På den ene siden viser forskning gode muligheter og positive resultater når en tar i bruk nettverksarbeid, mens på den andre siden ser vi nettverksarbeidets begrensinger. I denne oppgaven har jeg gått i dybden og valgt å fokusere på nettverksmøter, familieråd og åpen dialog som viktige metoder og tilnærminger for å konkretisere nettverksarbeid i barnevernet. Familien kan være en viktig ressurs og sosial kapital, men relasjonene innad i familien og nettverket kan være med å begrense endringsprosessen. For å belyse denne tematikken har jeg brukt Bronfennbrenners bioøkologiske modell og Pierre Bourdieus syn på sosial kapital. Ved å bruke deres begreper oppgavens kildeanalyse, viser jeg til hvordan mennesker i våre liv inngår i samspill og hvordan de dermed vil ha en påvirkning på hverandre.

Abstract

This paper aims to delineate the importance of social networks and connections in our social world. I will also seek to show how through social network, child welfare services can provide the best assistance to young people with difficult and struggling relationships. By using existing literature, the thesis will aim to show how professionals who work network-oriented can encourage communication and find existing resources within the family to aid youths and children. On one hand, research shows the positive impact and results that derive from using networking when attempting to help children facing difficulties. On the other hand, we can also see the limitations of this method. In this paper, we have delved deep and chosen to focus on network meetings, family councils, and open dialogue as important methods and approaches to concretize networking within child welfare. The family can be a social capital and critical asset, although the relationship within a family can also limit the change process. To shed more light on this topic, I have used Bronfenbrenner's bioecological model and Pierre Bourdieu's view of social capital. This will be done by using their concepts in the source analysis of this thesis, showing how we interact with people in our lives and how they will have an impact on each other.

Førord

Da har jeg kommet mot slutten og skal endelig få levert inn oppgaven. Dette har vært en utrolig reise som jeg var veldig sikker på at jeg ikke skulle nå. Men her er jeg med en ferdigstilt bacheloroppgave. All ære går til Jesus Kristus, min Gud. Han har gitt meg styrke når jeg har følt meg svak og umotivert. Gjennom Han fikk jeg visdom, kunnskap, egenskaper og ferdigheter til å skrive denne oppgaven. Takk for at du alltid er så god mot meg Gud.

«Frykt ikke, for jeg er med deg! Se deg ikke engstelig om, for jeg er din Gud! Jeg styrker og hjelper deg og holder deg oppe med min rettferds høyre hånd» Jesaja 41:10.

I løpet av perioden april/mai har jeg hatt mine venner som skrivepartnere, og de har gjort bachelorskriving til noe gøy. Selv om vi har skrevet om forskjellige ting har vi muntret hverandre opp, motivert hverandre og klaget sammen. Dere vet hvem dere er, så takk til dere. Ikke bare for denne reisen, men også for de 3 fine årene vi har hatt sammen. Mamma og pappa åpnet dørene i Oppdal, og gjorde det mulig for meg å lese og skrive i fred. Takk for at jeg fikk reise hjem og ikke trengte å bekymre meg for hva jeg skulle spise eller drikke, for maten lagde du alltid mamma. Og takk til pappa som vasket huset hver morgen. Jeg har vært så heldig og har hatt en veileder med masse kunnskap som har hjulpet meg masse gjennom hele prosessen. Takk til søstrene mine Siham, Daniela og Rosie som har vært der, lest oppgaven og støttet meg. Og ikke minst takk til Henoah og Gloria, mine søte små tantebarn som har vært gode distraksjoner.

Innholdsfortegnelse

1.0 INTRODUKSJON.....	3
1.1 BAKGRUNN FOR VALG AV TEMA.....	3
1.2 PROBLEMSTILLING OG AVGRENSNING	4
1.3 DEN SOSIALFAGLIGE RELEVANSEN.....	4
1.4 PRESENTASJON AV OPPGAVENS KAPITLER.....	5
2.0 METODE	5
2.1 SØKEPROSESSEN OG KILDEKRITIKK.....	6
3.0 TEORI OG TEORETISKE PERSPEKTIVER TEORI OG TEORETISKE.....	7
3.1 NETTVERK OG SOSIALT NETTVERK.....	7
3.2 RELASJONENS BETYDNING	8
3.3 BRONFENBRENNERS BIOØKOLOGISKE MODELL	9
3.4 BOURDIEU´S SOSIALE KAPITAL.....	10
3.5 EMPOWERMENT OG BRUKERMEDVIRKNING.....	11
4.0 ULIKE METODER INNEN NETTVERKSARBEID I BARNEVERNET	12
4.1 NETTVERKSMØTE	12
4.2 FAMILIERÅD	13
4.3 ÅPEN DIALOG.....	14
5.0 DRØFTING	15
5.1 FRA INDIVID TIL NETTVERK.....	15
5.1.2 <i>Den usynlige makten i relasjon</i>	16
5.2 RESSURSTILGANG I LYS AV SOSIAL KAPITAL	17
5.3 FAMILIE OG NETTVERK SOM RESSURS	18
5.3.1 <i>Muligheter og utfordringer i nettverksmøter</i>	19
5.4 FAMILIERÅD, EN STYRKE I NETTVERKSARBEID	20
5.4.1 <i>Forskningens kritiske blick på familieråd</i>	21
5.4.2 <i>Nettverksarbeid sikrer uavhengighet</i>	22
6.0 AVSLUTNING	23
6.1 AVSLUTTENDE REFLEKSJONER.....	23
LITTERATURLISTE.....	25
VEDLEGG 1 – OVERSIKT OVER ARTIKLER	

1.0 Introduksjon

Tidligere barneminister Linda Hofstad Helland uttrykker at barnevernet trenger å jobbe mer aktivt for å finne ut hvem i barnets familie og nettverk som kan bidra med å finne gode løsninger til beste for barn og ungdommer. Hennes mål var at barnevernet skulle komme inn tidligere før situasjonen ble akutt (Regjeringen, 2018). Fokuset til barnevernet skal ikke bare handle om barnets medvirkning, men også større involvering av familie og nettverk. Helland ser på familie og nettverk som ressurs for barnet, familie og barnevernet. Det legges sterke føringer for at barnevernstjenesten alltid skal vurdere om noen i barnets familie eller nettverk kan brukes som fosterhjem ved eventuell plassering. I tillegg skal de ved slike vurderinger tilrettelegge for bruk av metoder og verktøy for nettverksinvolvering (Barnevernloven, 1992, §4-22).

Liv Fyrand (2016) gir i boken *Sosialt nettverk teori og praksis* en beskrivelse av begrepet *nettverk* som «one of the defining paradigms of the modern era» (Fyrand, 2016, s. 24). Av denne beskrivelsen får vi innsikt i at nettverk er definerende i det samfunnet vi lever i. Vår sosiale kapital er nettverk, og det er gjennom nettverk at vi klarer å formidle våre meninger til andre og til lokalmiljøet. Derfor kan samfunnet bli sett på som et sammensatt vev der alles nettverk inngår (Bø, 2020). Når det enkelte barn, ungdom eller familien trenger hjelp eller er i nød, kan en samle nettverket rundt vedkommende for å samarbeide om mulige løsninger. En vil gjennom samtaler kunne finne ut hvordan familie, andre nære eller brukeren selv kan bidra til å hjelpe (Emaus, Sebergesen & Dahl, 2016). Når nettverket møtes for å samarbeide vil den ha en avgjørende definisjonsmakt for hvordan ulike intervensjoner og tiltak blir forstått. I noen tilfeller kan intervensjoner som familieråd eller nettverksmøter bli møtt med skepsis, motstand eller sabotasje, mens i andre tilfeller kan det være samarbeidsiver, velvilje og viljen til å dele informasjon (Vedeler, 2011). Barnevernsarbeideres rolle er derfor betydningsfull for å kunne hjelpe brukeren og dens nettverk i konfliktfylte situasjoner.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Høsten 2021 hadde jeg ved sosionomutdanningen praksis hos Gartnerhaugen. Gartnerhaugen er et barnevernstiltak innenfor Barne- og familietjenesten, Omsorgsenheten i Trondheim kommune. Dette er et tiltak for ungdommer i alderen 14-25 år. Gartnerhaugen er i tillegg kjent for at de arbeider mye med nettverket rundt ungdommene, og har lang erfaring med å lede nettverksmøter. I løpet av praksisperioden fikk jeg muligheten til å fordype meg i hva

nettverksarbeid innebærer. Jeg fikk være med å planlegge nettverksmøter, og fikk sett hvor konfliktfylte familierelasjoner kan være. Mange av ungdommene hadde opplevd omsorgssvikt og vold fra nære familierelasjoner, men ønsket fortsatt at familien og nettverket skulle være en del av deres liv.

I løpet av praksisperioden begynte jeg å jobbe som frivillig telefonvakt hos Kirkens SOS, som er en nasjonal krisetjeneste i Norge. Av å være i praksis fikk jeg et dypt ønske om å hjelpe mennesker som ikke hadde det så enkelt. Flere av de som ringte snakket mye om hvor ensomme de følte seg, og at de skulle ønske de hadde noen de kunne dele sorg og glede med. Av dette ble jeg overrasket av det faktumet at vi bor i et av verdens rikeste land, men fortsatt er ensomheten så stor iblant oss. Felles for ungdommene på Gartnerhaugen og de anonyme ungdommene hos Kirkens SOS var mangel på nettverk. Av den grunn ble jeg nysgjerrig på hva forskning og annen litteratur sier om nettverk og nettverksarbeid. I tillegg til hvilke muligheter og begrensninger nettverksarbeid utgir seg i barnevernet, derav valg av problemstilling.

1.2 Problemstilling og avgrensning

I denne oppgaven har jeg valgt å utforske problemstillingen «*Hvilke muligheter og begrensninger gir nettverksarbeid i barnevernsarbeid?*». Jeg vil se på familieråd, åpen dialog og nettverksmøter som tre viktige metoder, men vil spesifikt undersøke hva litteraturen om nettverk sier om nettverkets betydning, samt dens muligheter og begrensninger.

Jeg har valgt å begrense meg til å ha søkelys på ungdommer som har fått vedtak om barnevernstiltak fra barnevernstjenesten i sin bydel. Dette vil dermed være ungdommer fra 13 år og oppover. Dette kan være ungdommer som bor hjemme, alene eller hos husvert, men jeg vil altså ikke begrense meg til spesifikke ungdomsgrupper, men referere til dem som en helhet.

1.3 Den sosialfaglige relevansen

I denne oppgaven vil jeg se på viktigheten av nettverk når barnevernet arbeider med sårbare ungdommer. Nettverk er nødvendig for at hvert enkelt individ skal føle tilhørighet i samfunnet. Sosiale problemer vil oppstå i forholdet mellom individ og samfunn, og det vil derfor være viktig i sosialt arbeid å forstå hvordan individ og samfunn interagerer. En kan

dermed si at individet står aldri alene i verden og vil derfor alltid være påvirket av sosiale omgivelser i større eller mindre grad (Berg, Ellingsen, Levin & Kleppe, 2019). Sosialt arbeid skal være med å inkludere og skape gode muligheter for mennesker som er i sårbare livssituasjoner. Det vil dermed være viktig å ha en samfunns- og individforståelse slik at en kan være i stand til å tilrettelegge, forebygge, redusere og hjelpe mennesker til å mestre sosiale problemer (Forskrift om nasjonal retningslinje for sosionomutdanning, 2019, §8). I tillegg vil sosialarbeidere følge yrkesetiske retningslinjer som baserer seg på humanistiske og demokratiske verdier. Disse verdiene skal fremme respekt og likeverd, og en skal møte menneskers behov og gjøre dem i stand til å ta i bruk sine ressurser (FO, 2019). Kunnskap om nettverkets betydning og de faktorene i samfunnet som er med på å påvirke de sosiale relasjonene vil være nødvendige i rollen som sosionom. Å ha denne kunnskapen bidrar til å gi best mulig hjelp i møte med ungdommer, familie og deres nettverk.

1.4 Presentasjon av oppgavens kapitler

Oppgaven består av følgende kapitler: 1 Introduksjon, 2 Metode, 3 Teori og teoretiske perspektiver, 4 Ulike metoder innen nettverksarbeid i barnevernet, 5 Drøfting og 6, Avslutning. Metodedelen vil omhandle mitt valg av metode for selve oppgaven. I denne delen vil jeg vise til søkeprosessen og gi kritisk blick på valg av litteratur der jeg ser på fordeler og ulemper av utvalgene jeg har gjort. I kapittel 3 vil teori om nettverk og sosialt nettverk bli vist, samt viktigheten av relasjonskompetansen. Videre vil jeg beskrive Bronfenbrenners bioøkologiske modell og ta for meg teorien om sosial kapital av Pierre Bourdieu. I kapittel 4 tar jeg for meg ulike metoder innen nettverksarbeid i barnevernet, og ser på viktigheten av disse metodene for å utføre godt nettverksarbeid. Både de teoretiske perspektivene og litteraturen i kapittel 3 og 4 vil senere bli tatt i bruk i diskusjonen. Familien og nettverk som ressurs vil være et gjennomgående tema i kapittel 5, drøftingen. Jeg vil diskutere fordeler og ulemper av nettverk, og se på nettverksmøter og familieråd som viktige aspekter innen nettverksarbeid. I tillegg vil jeg diskutere Bronfenbrenner og Bourdieu sine begreper i sammenheng med forskning og litteratur. Avslutningsvis vil jeg oppsummere de viktigste aspektene av oppgaven, trekke frem de viktigste punktene og sammenfatte drøftingen.

2.0 Metode

Ifølge Dalland (2017) er valg av metode det som bunner seg i problemstillingen. Videre skriver han at metode kan sees på som en framgangsmåte som er med å løse problemstillingen

og gir ny kunnskap, i tillegg til en ny måte å nærme seg problemstillingens tematikk (Dalland, 2017). Det finnes mange ulike metoder, denne oppgaven er en teoretisk oppgave som skrives på basis av litteratursøk, og vil dermed basere seg på allerede eksisterende forskning og litteratur. I første del av metodekapitlet vil jeg presentere søkeprosessen og kildekritikk, videre vil jeg legge fram forskningens relevans.

2.1 Søkeprosessen og kildekritikk

For å finne relevant vitenskapelige litteratur for å besvare på problemstillingen, er det viktig at jeg har en systematisk og strukturert måte å søke på litteratur. I søkeprosessen har jeg tatt i bruk databasene Oria, Idun og Scopus, men det har vært Oria og Idun som har gitt meg mest forskning på området mitt. Før litteratursøket er det viktig at en har et par nøkkelbegreper innen temaet sitt for å kunne anvende dette i søkeprosessen. Ved bruk av spesifikke inklusjoner og eksklusjonskriterier i Oria, har jeg i alle søk foretatt en begrensning på årstall fra 2008 – 2022, det vil si at jeg kun får forskning som ikke er eldre enn 14 år gammel. I tillegg har jeg kun sett på fagfelleverderte tidsskrifter på engelsk og norsk, da dette er språkene jeg behersker best. Søkeordene jeg har benyttet meg mest av alene eller i kombinasjon med hverandre for å finne fram til relevant litteratur er «nettverk», «familieråd», «nettverksmøter», «empowerment», «barnevern», «medvirkning», «sosial», «kapital» og «familie».

For å få et bredt søkespekter har jeg tatt i bruk engelske søkeord som «family», «youth», «network», «child welfare», «sosial», «kapital», «empowerment» og «council». Ifølge Dalland (2020) er strukturert litteratursøk en viktig metode for å vurdere kildene som anvendes, på denne måten vil en begrense søkingen og ikke drukne i informasjon (Dalland, 2017). For å kunne systematisere og gjøre en god vurdering av kildene, leste jeg overskriftene og publiseringsdato. Dersom jeg anså kildene som relevante for oppgaven, leste jeg sammendraget og innledningen for å få oversikt og innsikt over innholdet i teksten. I noen tilfeller anså jeg det som nødvendig å ta i bruk spesifikke søkeord for å finne fram til litteraturen som passet til oppgaven min. Av de fagfelleverderte artiklene var det 11 artikler som jeg anså som relevante for oppgaven. Disse vil jeg inkludere videre i oppgaven, og de vil bli presentert i form av et vedlegg helt til slutt. Se vedlegg 1.

3.0 Teori og teoretiske perspektiver teori og teoretiske

I dette teori og litteraturkapitlet går jeg nærmere inn på teoretiske perspektiver i nettverksarbeid og ser på nettverk og relasjonsperspektivet som viktige aspekter innen barnevernsarbeid. Jeg presenterer Pierre Bourdieu's syn på sosial kapital for å vise til viktigheten av å ha det sosiale nettverket som ressurs. Videre tar jeg for meg Bronfenbrenners bioøkologiske modell, viser til hvordan alle de ulike systemene henger sammen og er med å påvirke hverandre.

3.1 Nettverk og sosialt nettverk

Liv Fyrand (2016) skriver at det er antropologene og forskere R. A Radcliffe-Brown og J. A Barnes som blir regnet som oppdagerne og grunnleggerne av nettverksbegrepet. Radcliffe-Brown (1881-1955) var opptatt av at hver enkelt gruppe måtte sees i forhold til de sosiale relasjonene som vedkommende var del av. Det er derimot psykologen Jacob L. Moreno (1889-1974) som var en av de første som la nettverksforståelsen til grunn for hans terapeutiske arbeid på både individ- og gruppenivå (Fyrand, 2016). Forholdet som to mennesker har med hverandre, må ses i sammenheng med andre relasjoner. På denne måten dannes det sosiale enheter som er med å binde oss til et større system kalt for sosial struktur. Radcliffe-Brown mente at våre sosiale strukturer er bygd av nettverksrelasjoner (Fyrand, 2016).

Sosialt nettverk blir derimot knyttet opp mot antropologen og forskeren Barnes (1918-2010) som utvikler av sosialt nettverksbegrepet. Han var den første som anvendte begrepet og metaforen *sosialt nettverk* i vitenskapelig sammenheng etter sitt feltarbeid i lokalsamfunnet i Bremnes på Bømlo. Barnes (1918-2010) var opptatt av å beskrive samhandlingen i den kollektive strukturen i lokalsamfunnet i Bremnes. Historien om hvordan han fikk begrepet sosialt nettverk var da han en dag satt og så utover Bremnes. Der var det et vaiende fiskegarn, som ifølge han visualiserte måten vi mennesker er knyttet til hverandre gjennom ulike kontakter og samhandling. Knutene i garnet symboliserte personene og trådene som befant seg mellom knutene og visualiserte relasjonene som følger av hvordan vi mennesker er knyttet til hverandre i sosiale felleskap (Fyrand, 2016).

Metoden nettverksarbeid har som formål å bringe sammen familien og andre nøkkelroller i nettverket. På denne måten kan nettverket rundt ha åpen dialog som er en viktig del av

relasjonelt arbeid (Fyrand, 2016). Hovedforskjellene på nettverksarbeid og sosialt nettverk, er at nettverksarbeid setter sitt søkelys på det sosiale nettverket i hjelpearbeid, mens sosialt nettverk er et fenomen. Inge Bø (2020) beskriver sosialt nettverk som: «*Et system av sosiale relasjoner mellom mennesker som samspiller mer eller mindre regelmessig med hverandre (..)*» (Bø, 2020, s. 188). Slekt og familie er de som regnes som stabile relasjoner i livet vårt, mens de andre blir regnet som mer utskiftbare. En kan derfor si at en har formelle og uformelle nettverkskontakter der de uformelle er mennesker i din daglige krets, og formelle nettverkskontakter er representanter for et offisielt organ. Mark S. Granovetter i Bø (2020) gir en presentasjon på svake og sterke bånd, og disse baserer seg en kombinasjon av følelser, intimitet, samværstid og en utveksling av tjenester som er gjensidige (Bø, 2020). En kan dermed si at sosialt nettverk vil bestå av uformelle relasjoner mellom mennesker som samhandler med hverandre mer eller mindre regelmessig (Fyrand, 2016).

3.2 Relasjonens betydning

Relasjonskompetansen er en sentral kompetanse for profesjoner som skal forholde seg til og ha samtale om sammensatte, kompliserte og følelsesmessige belastende problemer. Det vil derfor være viktig å møte mennesker i vanskelige situasjoner med respekt og åpenhet, hvor en strebe etter å få fram sitt eget syn på situasjonen og forsøke å leve seg inn i deres opplevelse (Killén, 2017). En fagperson som er relasjonskompetent, vil kunne møte den andre uten å føle seg truet eller overveldet og en vil være i stand til å ha kontroll over egne reaksjoner.

Relasjonskompetansen handler også om hvorvidt vi er i stand til å møte mennesker på en måte som gjør at de føler seg sett og forstått (Starckjohann, Berntsen, Rannug, Eriksen & Frydelund, 2015). Når sosialarbeideren jobber gjennom relasjoner prøver de å bygge opp tillit, slik at brukeren kan akseptere sosialarbeidere som en endringsmedhjelper (Levin & Ellingsen, 2019).

Vi mennesker inngår i gjensidige og interaktive forhold der alle parter blir påvirket av hverandre (Aamodt, 2014). Videre skriver Aamodt (2014) at kvaliteten på relasjon vil derimot være avhengig av deltakelse fra begge aktørene. Det vil være viktig som sosialarbeider å møte mennesker med et aksepterende og en ikke-dømmende holdning for å kunne komme i en hjelperposisjon gjennom å bygge en relasjon. Dette vil være med å skape den nødvendige trykgheten som igjen kan åpne opp for samtaler om vonde tanker, dårlige erfaringer, lengsler, formidle smerter, håp og ønsker. Med en innøvd varsomhet, overveid timing og følsom

oppmerksomhet, vil en kunne bidra til at umotiverte brukere våger å utforske sine problemer, bemerke sin destruktive atferd og repeterende handlingsmønstre, som videre kan gjøre at de får økt selvinnsikt og selvforståelse. På denne måten er brukeren delaktig i, og ansvarlig for endringene som en selv ønsker i livet (Aamodt, 2014). For å få en bredere forståelse av hvordan sosiale relasjoner inngår i samspill med hverandre kan vi se på Bronfenbrenners biologiske modell om mikro-, meso-, ekso- og makrosystemer.

3.3 Bronfenbrenners bioøkologiske modell

Ifølge Bronfenbrenner i Bø (2020) har miljøet betydning for vår utvikling og sosialisering. Dette er først og fremst i daglige samspill mellom for eksempel barn som leker sammen. Han ser på oppvekstmiljøet som en serie av strukturer som er sammenhengende hvor den ene utgjør kjernen i den andre. Disse nivåene kaller han for mikro-, meso-, ekso- og makrosystem (Bø, 2020). Mikrosystemet er den innerste delen av sirkelen, og er en situasjon der to eller flere aktører inngår i samspill med hverandre. Dette kan for eksempel være en familie eller en gruppe rundt et bord. Det er på dette nivået at vi kontrollerer hverandres atferd, deler tanker, opplevelser og læring med hverandre (Bø, 2020).

Forholdet der to eller flere mikrosystemer samhandler med hverandre kalles for mesosystemer. Typiske mesosystemer kan for eksempel være forholdet mellom håndballag-hjem-kamerat til et barn. Vi kan med andre ord si at mesosystemer er forbindelser mellom de ulike mikronivåene. Mesosystemer innebærer samspill, gjensidig påvirkning, kommunikasjon og kunnskapsoverføring mellom aktørene i de arenaene som binder dem sammen. Slike prosesser fører til trivsel, en følelse av felleskap, støtte og konsensus. Derfor kan en ofte assosierer dette systemet med gode grener der folk bryr seg (Bø, 2020). Mikromiljøer der barnet sjeldent eller aldri er til stede blir av Bronfenbrenner i Bø (2020) referert til som eksosystemet. For selv om barnet ikke er til stede forekommer det allikevel samspill og påvirkning fra personer i barnets nettverk som er av betydning. Dette kan for eksempel være hvor mye lønn foreldrene tjener og om lønnen eventuelt er tilstrekkelig for familien. Et annet eksempel kan være foreldrenes trivsel på jobb, som igjen har en indirekte påvirkning på barna (Bø, 2020).

Makrosystemet er den ytterste sirkelen i Bronfenbrenners biologiske modell. I denne ligger våre tradisjoner, økonomiske forhold, mønstre av verdier, nasjonale væremåter, kultur og

ideologi. Det er gjennom mikro-, meso- og eksosystem at individet kjenner på påvirkning fra makrosystemet. Dette kan være hvordan menneskerettigheter i samsvar med et kristent-humanistisk og demokratisk synsmåte strømmer gjennom våre samfunnsidealene og lovverk. I tillegg til ulike påvirkningskilder gjennom reklame, massemedier og kjøpepress som er med på å forme våre sinn (Bø, 2020). Det er naturlig å tenke seg at de ulike nivåene i den biologiske modellen inngår i gjensidig samspill, der en møter både støtte og motsetninger. Den franske sosiologen Pierre Bourdieu forklarer nettverkets påvirkning ulikt Bronfenbrenner ved å ta i bruk sosial kapitalbegrepet.

3.4 Bourdieus sosiale kapital

Pierre Bourdieu (1930-2002) i Bugge (2002) deler kapitalbegrepet i tre deler; kulturell, sosial og økonomisk kapital. De ulike kapitalene har en sammenheng og vil dermed påvirke hverandre (Haug & Horverak, 2009). I denne oppgaven vil jeg kun sette søkelys på den sosiale kapitalen, da den har mest relevans for oppgaven. Bourdieu forklarer sosial kapital som de sosiale relasjonene og nettverkene som hver enkelt aktør har. I dette viser han til medlemskap i ulike sosiale grupper som ikke skapes av ren tilfeldighet, men som er bygd av varige relasjoner som har en form for forpliktelse (Bugge, 2002).

Ifølge Bourdieu vil sosial kapital være relasjonelt forankret på individ-, gruppe- og samfunnsnivå. Det vil utgjøres symbolsk kapital når kapitalformene er innarbeidet og legitime i et felt. I hver enkelt felt vil det være sett med verdier og holdninger, som feltdeltakere har en felles forståelse og aksept for. Familien kan for eksempel være en feltspesifikk sosial kapital. Grunnen til dette er fordi familien er et avgrenset sosialt felt hvor barn og unges sosiale kapital finner sin verdi i denne konteksten. Hjelpetiltak innen barnevernet er et eksempel på styrking av barnets og den unges sosiale kapital i familien (Haug & Horverak, 2009).

Videre forklarer Bourdieu i Bugge (2002) gruppens integrasjon som sikrer forvaltning av sosial kapital. Dette begrunnes med at integrasjon er det som skaper og opprettholder skillet mellom de legitime og ikke-legitime medlemmene av gruppen. Den sosiale inklusjonen er også med å skape sosial eksklusjon, som gjør at gruppen ikke er tilgjengelig for alle samfunnsmedlemmer. Bourdieu viser til at de sosiale relasjonene som er mer integrerte er av høyere verdi enn de som ikke er det. Lik Bourdieu tar Mark Granovetter og skiller mellom svake og sterke sosiale bånd, men ulikt her er at Granovetter hevder at det er de svake

båndene som er i stand til å produsere de største avkastningene. Dette forklarer han videre ved å si at de sterke sosiale båndene finnes i begrenset antall, mens de løse båndene omfatter mange mennesker samtidig som strekker seg over flere ledd (Bugge, 2002).

3.5 Empowerment og brukermedvirkning

Ole Askheim (2012) skriver at begrepet *Empowerment* kan innen helse og sosialfag betraktes som et radikalt begrep. *Power* er det som utgjør kjernen i begrepet, og kan oversettes som kraft, styrke og makt. Dermed kan en knytte Empowerment til individer eller grupper i samfunnet som har vært eller er i en avmaktsposisjon og hvordan de eventuelt kan forsøke å komme seg ut av avmakten. Ved at den avmektige får bedre selvbilde, økt selvtillit, økt kunnskap og ferdigheter, vil de bli styrket og videre mobilisere seg for å komme ut av avmakten og få makt, styring og kontroll over eget liv (Askheim, 2012).

Begrepet Empowerment og brukermedvirkning har mange likhetstrekk. *Brukermedvirkning* legger derimot mer vekt på at brukere skal i større grad ha innflytelse og medvirke i egne saker. Lov om sosiale tjenester i Nav, lov om barnevernstjenester og lov om psykisk helsevern er noen sentrale lover som sosialarbeidere jobber etter. Disse lovene vektlegger at brukeren skal involveres (Ellingsen & Skjefstad, 2019). Lov om barneverntjenester §1-6 om barnets rett til medvirkning tilsier at:

«Alle barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, har rett til å medvirke i alle forhold som vedrører barnet etter denne loven. Barnet skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon og har rett til å gi uttrykk for sine synspunkter. Barnet skal bli lyttet til, og barnets synspunkter skal vektlegges i samsvar med barnets alder og modenhet (..)»
(Barnevernloven, 1992, §1-6).

Ut ifra lovverket og barnekonvensjonen artikkel 12 har barn grunnleggende rettigheter som skal sikre at de får sagt sine meninger i alt som angår dem (Jensen, 2016). Dermed kan ulike metoder innen nettverksarbeid, som blant annet nettverksmøter og familieråd være med å styrke brukeres medvirkning (Starckjohann et al., 2015).

4.0 Ulike metoder innen nettverksarbeid i barnevernet

I dette kapittelet ønsker jeg å gå nærmere inn på ulike metoder i nettverksarbeid som brukes i barnevernet. Gjennom nettverksmøter, familieråd og åpen dialog vil barnevernet være i stand til å utføre godt barnevernsarbeid i møte med brukere og deres familie. Dermed trekker jeg inn disse metodene for å fremvise viktigheten av dem i nettverksarbeid.

4.1 Nettverksmøte

Gjensidig og likeverdig dialog mellom bruker og deres profesjonelle og private nettverk er det som nettverksmøter baserer seg på. I slike møter krever det at de profesjonelle tar og legger vekk rollen som ekspert og deltar aktivt i møtene på lik linje med de andre deltakerne. Målet i disse møtene er at en felles forståelse hos alle involverte skal oppnås. Nettverksmøter skal ikke erstatte terapi eller andre behandlingsformer, men vil være med å sørge for at brukerens og pårørendes stemme blir hørt i behandlingsprosessen. Brukeren og pårørende er de som får bestemme det som skal bli tatt opp i møtet, og denne behandlingsmodellen skal være en arena for godt samarbeid. Når en snakker om nettverksmøter, er det naturlig å trekke inn åpen dialog. Dette er en teknikk og metode som er mye anvendt i nettverksarbeid, og spesielt i nettverksmøter (Starckjohann et al., 2015).

Nettverksmøter brukes som oftest i utredningsfasen av et problem. Like viktig er metoden også brukt når brukeren eller pårørende føler de har havnet i en fastlåst situasjon der de ikke ser løsninger til problemet sitt. Målsettinger for nettverksmøter er å forebygge at problemer utvikles, forsøke å identifisere og forstå alvorlighetsgraden av et problem. Disse møtene er også opptatt av å forebygge fastlåste situasjoner, bedre mestringsfølelsen av vanskelige livssituasjoner og løse relasjonelle eller følelsesmessige problemer (Fyrand, 2016). Når nettverket, dette vil da innebære brukeren det private nettverk og det profesjonelle nettverket, møtes har hver av disse sine særegne kompetanser som vil kreve at informasjonen utveksles gjennom gjensidig dialog. Det er brukeren som kjenner problemet sitt fra innsiden, også kalt erfaringskompetanse. Det private nettverket har ekspertise på to områder: det første vil være direkte eller indirekte og handler om at nettverket har potensielle mobiliserbare ressurser. Det andre handler om det private nettverkets kjennskap til brukerens livssituasjon, hverdag, mestringsstrategier og personlighet. De profesjonelle har sin kunnskap basert kompetanse gjennom deres utdanning og erfaring (Fyrand, 2016).

Nettverksmøter kan betraktes som en intervensjonsmetode der det er lagt til rette slik at alle tre kompetansesystemene, som inkluderer brukeren, private nettverket og profesjonelle nettverk kan med tilstrekkelig informasjon forstå problemet og brukerens livssituasjon. På denne måten vil de være i stand til å finne adekvate løsninger i møtene. Målet med å utføre nettverksmøter således er at de involverte tilegner seg en felles forståelse på tvers av systemgrensene. Gjennom dette vil de utvikle felles oppfatning og meninger. Nettverksmøter vil naturligvis fremgå forskjellig avhengig av problemets alvorlighetsgrad, men det som er konsekvent er dialogen mellom deltakerne som er det viktigste terapeutiske virkemidlet i selve møtet (Fyrand, 2016).

4.2 Familieråd

Det offentlige barnevernet i New Zealand utviklet familierådmodellen. Her tok de tradisjonelle måter å løse problemer og ta beslutninger ved å inkludere den utvidede familien. I 1995 ble familieråd iverksatt i Norge som prosjekt innen barnevernet (Natland & Malmberg-Heimonsen, 2016). Barnevernet bruker familieråd som beslutningsmodell i saker som omhandler barn, unge og deres familie (Saus, Jenssen & Strandbu, 2017). I familieråd blir familien samlet sammen med slekt og andre betydningsfulle personer for ungdommen eller den møtet gjelder for. Dette kan være venner, en lærer som har betydd mye, vaktmesteren eller nabo. I familieråd skal familien komme fram til en forpliktende plan i møtet som skal bedre situasjonen for den unge. Formålet med denne modellen er å sette familiens problemløsning i sentrum og den utvidede familien får økt ansvar og deltakelse slik at deres ressurser kan igjen utvides. Dette gjør at en kan finne holdbare løsninger på sikt og sørge for bedre samarbeid mellom barnevernet og familien (Vik, 2009).

Ulikt nettverksmøter som har de profesjonelle til stede i løpet av hele møtet, vil de i familierådsmøter diskutere saker uten offentlige personer (Vik, 2009). I forkant av møtet er det valgt ordstyrer, sekretær og den som skal være støtteperson for den unge. På denne måten legges det til rette for maktbalansering. Sammen utarbeider familien en skriftlig plan som barnevernet senere skal ta stilling til. Det er kommunene som bruker koordinatorene som hjelper familien med å planlegge og gjennomføre et familieråd (Vik, 2009). Det er koordinatoren som er en viktig nøkkelperson i disse møtene. Vedkommende skal være nøytral og ikke en profesjonell ansatt i tjenesteapparatet. Nøytraliteten til koordinatoren betyr at

vedkommende har ingen kjennskap til brukeren og nettverket (Natland & Malmberg-Heimonen, 2016).

Familieråd som beslutningsmodell skal fremme brukernes medvirkning og innflytelse av brukerne i barnevernet om saker som omhandler dem. Dette er en metode i sosialt arbeid som gir makten tilbake til familien (Vik, 2009). Selv om familierådsmøtene ikke alltid gir endelige løsninger på problemene, vil den allikevel medvirke til å skape endringsprosesser som er positive og som kan være av fundamentale steg for dem det gjelder (Vik, 2009). Her er det fokus på at familien har det overordnet ansvaret til å komme fram med en plan som i ettertid vurderes av barnevernet. Dermed kan det sies at familieråd- og nettverksmøter har mange fellestrekk, og samling av nettverket er begge modellenes hovedoppgave.

4.3 Åpen dialog

I begynnelsen av 1900-tallet utviklet professor Jaakko Sikula og teamet hans i Finland åpen dialog som en arbeidsform og tilnæringsmåte innenfor psykisk helsearbeid. Denne formen kan også bli beskrevet som den holdningen vi har til hvordan vi møter mennesker i krise. Dermed er dette mer enn en metode eller teknikk og kan derfor brukes i mange sammenhenger i tillegg til i nettverksmøter (Starckjohann et al., 2015). For å benytte seg av åpen dialog vil det kreve at fagpersoner har en relasjonskompetanse som gjør den i stand til å møte andre mennesker med respekt og annerkjennelse. Dette vil bidra til at de berørte vil føle seg sett og forstått (Starckjohann et al., 2015).

Åpen dialog legger vekt på en rekke prinsipper og nøkkelelementer. Disse inkluderer å gi øyeblikkelig hjelp, sørge for at det sosiale nettverket involveres, kontinuitet og fleksibilitet til de profesjonelle aktørene. En kan ofte tenke seg at en utfører åpen dialog allerede i klinisk arbeid. Derfor er det viktig å bemerke seg at åpen dialog skiller seg fra andre tilnæringer, ved at arbeidsformen prioriterer møtene som det sosiale nettverket er delaktig i, og dialogen som skapes innenfor det rommet. I tillegg legger åpen dialog vekt på å skape dialog mellom alle deltakere, og er derfor opptatt av at alle deltakere har likeverdige stemmer (Ong et al., 2019).

Starckjohann et al., (2015) beskriver at åpen dialog handler om å gi fra seg makten og at en må legge vekk ekspertrollen (Starckjohann et al., 2015). Ved bruk av åpen dialog som metode

innenfor nettverksarbeid blir de profesjonelles ideer ansett på lik linje som alle andre i nettverket. Å være dialog med andre gjør at en ikke kan ha en visshet om at en vet hva som er riktig i enhver situasjon, dermed er det viktig å tillatte seg selv å bli påvirket av andre stemmer. På denne måten vil de profesjonelle være med i samtalen istedenfor å snakke om andre i nettverket. Åpen dialog i nettverksmøter kan by på utfordringer, men er også givende for de profesjonelle aktørene (Ong et al, 2019).

5.0 Drøfting

Problemstillingen i denne oppgaven som skal drøftes er «*Hvilke muligheter og begrensninger gir nettverksarbeid i barnevernsarbeid?*». I det følgende vil jeg drøfte problemstillingen i sammenheng med relevant teori og litteratur for å utforske hvilke begrensninger og muligheter nettverksarbeid har innen barnevernsarbeid, i tillegg til å komme med egne faglige refleksjoner.

5.1 Fra individ til nettverk

Bronfenbrenners bioøkologiske modell (Bugge, 2002) viser til hvordan hver og en av oss er i samspill med de sosiale systemene som vi er en del av. Modellen kan hjelpe oss med å forstå virkeligheten, og gjøre det lettere å forstå helheten, ressurser og problemer som er med å påvirke situasjoner som oppstår. Selv med brukerens styrker og svakheter på mikrosystem, mesosystem, eksosystem og makrosystem (individnivå, familienivå, gruppenivå og samfunnsnivå), vil det å sette tiltak på de ulike nivåene bidra til å løse problemer på en konstruktiv måte (Fyrand, 2016). Det kan derfor være nødvendig å sette tiltak i mikrosystem for å løse problemer. Dette kan gjøres gjennom å for eksempel utføre nettverksarbeid ved å ta i bruk metodene familieråd eller nettverksmøter, i kombinasjon med individuelle samtaler som blir tiltak på mesosystem.

Det vil være hensiktsmessig å ta i bruk nettverksmøter eller familieråd for å bedre samarbeidet og sørge for at kontakten mellom brukerens mikrosystemer øker, videre vil dette øke kvaliteten i brukerens mesosystem. Disse metodene har ifølge Fyrand (2016) gitt gode resultater når en jobber med ungdommer med atferdsproblemer som har mesosystemer som er dårlig, og som består av splittede mikrosystemer (Fyrand, 2016). Bronfenbrenner i Bø (2020) legger derfor stor vekt på kontakten mellom skolen og hjem, og forklarer at barnets

læringsevne kan være påvirket av båndet mellom hjem og skole. Det vil derfor være av betydning at foreldrene stiller opp på foreldremøter. Årsaken til dette er at båndet mellom foreldre og barnets nettverk vil ha konsekvenser for barns utvikling (Bø, 2020). Derav vil involverte foreldre ha bedre innsyn i deres barns utvikling og hvem i nettverket som er med å påvirke barnet på godt og vondt. Nettverksarbeid vil med andre ord være et viktig hjelpemiddel gjennom dialog for å bedre den unges mesonivå, for eksempel mellom konfliktfylte familierelasjoner.

5.1.1 Den usynlige makten i relasjon

Relasjon er en prosess som bygger på gjensidighet. Dette vil si at relasjonen mellom bruker og fagperson ikke oppstår av seg selv. Å skape tillit, tilknytning og trygghet i samhandlingsprosessen vil være nødvendig for å bygge relasjon. For å skape en god relasjon må de profesjonelle være sensitive på hva ungdommen uttrykker, og at deres ønsker og mål blir tatt på alvor (Paulsen, Aune, Melting, Stormyr & Berg, 2017). Med tanke på at nettverksmodellen har fokus på både individ og familiens relasjoner innad i familien og nettverket rundt, vil relasjonen de har til hverandre være med å indikere utførelsen av nettverksarbeid (Fyrand, 2016). Derfor vil relasjonen mellom barn, ungdommen og deres familie være av betydning for hvordan de klarer å samhandle med hverandre.

På den ene siden kan familien gi trygghet og lykke, men det er også innen familierelasjoner en ofte ser utrygghet, vold og overgrep. Familien er en mektig faktor, men makten kan virke i mange ulike retninger (Vedeler, 2011). Det å følge nærhet i og avhengighet av familierelasjoner tilsier at en finner ressurser og beskyttelse innad i familien. Men denne nærheten og avhengigheten gjør at en er spesielt sårbar for krenkelser og negative erfaringer. Derfor kan en si at familien er en livsnødvendighet, men den har også en potensiell fare. I familien kan en finne ressurser, men også mulige destruktive krefter (Vedeler, 2011). Barnevernet kan gjennom åpen dialog i nettverksarbeid avklare underliggende konflikter for å være i stand til å hjelpe familien. Slik Starckjohann et al., (2015) tidligere nevner vil kompetanse om relasjon gi fagpersoner evnen til å møte de berørte med respekt og anerkjennelse i ubehagelige situasjoner.

Like viktig er den relasjonen barnevernsarbeidere har til ungdommen og familien. Når ungdommer opplever dårlige relasjoner med de profesjonelle er det fordi de ikke blir lyttet til

og ofte føler de at de blir behandlet som en sak og ikke person. Tilliten er en viktig komponent i relasjonsarbeid, og i dårlige relasjoner er tilliten mangelfull (Paulsen et al., 2017). Til tross for at barnevernsarbeidere er opptatt av å skape gode relasjoner til sine brukere, kan relasjonstenkningen brytes raskt i praksis når motsetninger oppstår mellom de ulike partene. Det å ikke bli hørt, å bli mistolket og misforstått skaper avmakt (Aamodt, 2014). Samtaler der brukeren er i fokus, de profesjonelle lytter, og den åpne dialogen er støttende og avslappende vil derimot gi makten tilbake til ungdommen og deres nettverk. Gjennom nettverksmøter og familieråd kan de profesjonelle aktørene gi fra seg ekspertrollen slik Starckjohann et al., (2015) skriver.

5.2 Ressurstilgang i lys av sosial kapital

I den siste tiden har barnevernet blitt møtt med en forventning om at de skal inkludere brukeren i større grad i saker som handler om dem (Haug & Horverak, 2009). Dette tilsier at barnevernet skal ha et økt fokus på brukermedvirkning der barn og unge får uttrykke sine meninger. Lov om barneverntjeneste og Lov om barn og foreldre ble i 2003/2004 tilpasset FNs Barnekonvensjon ved at alderen ble senket fra 12 år til 7 år om barns rett til å bli hørt i saker som angår dem. Ifølge Haug og Horverak (2009) blir dette synet på barnets plass og medvirkning i enkeltsaker støttet opp av nyere forskning og litteratur innen fagfeltet. Av dette ser vi at det kommer tydeligere til uttrykk at intensjonen er å øke barn og unges muligheter og rettigheter slik at de kan være sosiale aktører (Haug & Horverak, 2009). En rekke nye metoder har kommet inn i barnevernet. Disse metodene har fokus på brukermedvirkning og styrking av familien og nærmiljøet. Aktiv deltagelse og samhandling gjennom et godt samarbeid fra barn, foreldre og nærmiljø når det kommer til gjennomføring av tiltak er det metodene har til felles. Familieråd, nettverksmøter og slektsfosterhjem er noen av de nye metoder som fremmer deltakelse og innflytelse fra barn og deres nettverk (Haug & Horverak, 2009).

Ifølge Haug og Horverak (2009) blir sosial kapital forbundet med tilgangen en har på nettverk og ressurser, dermed vil analysen av sosial kapital handle om ulike arenaer barn og unge er delaktige i. Graden av forpliktende felleskap og tillit i et samfunn vil ha sin innvirkning på barn og unges ressurser og muligheter. Ved bruk av familieråd og nettverksmøter blir barn og unges sosiale kapital styrket gjennom møter der familien og nettverket møtes for å snakke og komme frem til felles løsninger. Disse metodene representerer et syn der det antas at familien

har ressurser, styrke og evnen til å komme frem til løsninger (Haug & Horverak, 2009). Ut ifra dette kan vi gjennom Bourdieu's forståelse av sosial kapital tenke oss til at en styrket kapital tillater profesjonelle å gi makten og større handlingsrom til den unge og deres nettverk. Ved disse metodene vil det være ungdommen, familien og nettverket rundt som sammen kommer frem til løsninger til beste for ungdommen.

På grunn av barnevernets rolle som velferdstjeneste, har de som oppgave å utjevne sosiale forskjeller, løse problemer og tilføre ressurser. Unge og familier som mottar velferdstjenester får hjelp med dette gjennom økonomisk støtte og andre barnevernstiltak. En vil derimot møte noen unge som sliter med å tilpasse seg ulike samfunnsnormer og regler, i tillegg til mangel på tiltro og tillit til autoriteter (Haug & Horverak, 2009). Familieforhold og vanskelige nettverksrelasjoner kan hos mange begrense den unges muligheter. Den sosiale kapitalen blir i dette tilfelle sett på som negativ. Dette kan videre føre til at ungdommen, familien og nettverket vil føle en viss form for begrensning i tilgang av ressurser, samt en følelse av avvising og utestenging som øker mistillit mellom velferdstjenesten og dens hjelpere (Haug & Horverak, 2009). Det kan med andre ord forstås at ressurstilgangen vil være knapp for de med dårlig sosial kapital, og dermed vil den sosiale eksklusjonen av samfunnsmedlemmer som Bourdieu i Bugge (2002) nevner være i disse tilfellene enda mer synlig.

5.3 Familie og nettverk som ressurs

Ressurs i familie og nettverk kan tolkes som noe som kan mobiliseres, men som nødvendigvis ikke er synlig i første omgang. De emosjonelle båndene i familien som gir trygghet og beskyttelse er viktige ressurser. Foreldrenes omsorgsevne kan til tider være svekket på grunn av traumatiske hendelser eller vanskelige konflikter innad i familien. I disse tilfellene kan uttrykk for varme og kjærlighet være vanskelig å se, men vil ligge latent hos medlemmene i nettverket. Det vil derfor være viktig at profesjonelle hjelpere ser ungdom-foreldre i et helhetsperspektiv for å yte best hjelp (Vedeler, 2011). Dette vil si at alle medlemmene i familien og nettverket blir gjensidig påvirket av hverandre, og dermed vil bevisstheten om dette være viktig for å kunne utføre nettverksarbeid.

Selv familier der det er høyt konfliktnivå eller sviktende omsorg, vil familiesolidaritet gjøre at familiemedlemmene kan regnes med når det trengs. Familien og nettverket rundt vil under krise kunne stille opp for hverandre selv om de imellom seg ikke har nære forhold. Familiens

ressurser ligger i deres kunnskap om delt historie og relasjonen de har til hverandre. Dette tilsier at de har erfaringer og kunnskap om hvordan de løser problemer, støtter, beskytter og gir hverandre råd. Slik kunnskap er ikke bevisstgjort og er som oftest implisitt (Vedeler, 2011). Barnevernet møter som oftest det en kaller for ressursvake familier, i alle fall når det handler om omsorg (Vedeler, 2012). Hvis en ser det fra dette perspektivet, kan en stille seg spørsmål om det er mulig å verne utsatte ungdommer samtidig som en tar i bruk familiens ressurser?

Familieråd og nettverksmøter er begge modeller innen barnevernet som har flere kjennetegn der en tar i bruk familieressurser (Vedeler, 2012). Her blir den utvidede familien og nettverket tatt med i beslutningsprosessen. Der blir familiens forpliktende engasjement tatt i bruk og familiens egen kunnskap om situasjonen blir satt i fokus. Modellene hviler også på å ta i bruk profesjonelle hjelpere som virkemiddel, slik at familiens egne ressurser blir mobilisert (Vedeler, 2012). En kan dermed tenke seg at de unge som er i kontakt med barnevernet vil ifølge Askheim (2012) bli ansett som en gruppe i avmaktsposisjon. Ved hjelp av barnevernet og nettverket rundt, vil den unge få muligheten til å komme seg ut av avmaktsposisjon. Familien vil gjennom familieråd og nettverksmøter føle på brukermedvirkning og Empowerment når de profesjonelle hjelperne i familierådet ikke er til stede, eller at de gjennom nettverksmøter opplever gjensidig og likeverdig dialog.

5.3.1 Muligheter og utfordringer i nettverksmøter

Når nettverket er sammen om følelsen av maktløshet og håpløshet får de muligheten til å analysere problemet fordomsfritt i nettverksmøter. Det vil derfor være viktig å lytte, være åpen og tillate seg selv å bli berørt av de ulike sakene som diskuteres i nettverksmøtene. Det er gjennom dialoger at det skapes en felles forståelse og inngangsport til å løse problemer (Undheim, 2014). Dermed blir nettverksmøter en arena som gir alle deltakerne muligheten til å legge fram sitt eget perspektiv på situasjonen. Å arrangere nettverksmøter kan ha stor betydning for ungdommer og familier som står i vanskelig situasjoner. Derfor vil opplevelse av sterkt samhold i nettverket gjøre det mulig å drøfte problemstillinger og forhindre maktløshetsfølelsen (Undheim, 2014).

I nettverksmøter er det meningen at hovedpersonen skal sammen med privat og profesjonelt nettverk komme fram til mulige løsninger til egne problemer (Undheim, 2014). Ved noen

tilfeller kan profesjonelle hjelpere komme med løsningsforslag og glemme å inkludere hovedpersonen og dens private nettverk. Selv om det å hjelpe brukeren å komme med løsningsforslag kan være velment, kan det medføre at nettverket og den det gjelder blir satt i en avmaktsposisjon. Mens i enkelte tilfeller vil familien til hovedpersonen ha forventninger om at profesjonelle hjelpere skal komme med løsninger til problemet. Selv om tanken i nettverksmøter er at fagpersoner og nettverket sammen skal finne ressurser og muligheter med hovedpersonen, vil familien til tider ha forventninger om at de profesjonelle er eksperter og kan ordne alt (Undheim, 2014). Det er dermed viktig å være bevisst på maktkonseptet i relasjon som kan oppstå i nettverksmøter både av det private nettverket og profesjonelle. Gjennom en aksepterende relasjon som tillater dialog om vonde samtaleemner vil de profesjonelle ifølge Aamodt (2014) klare å komme i en hjelperposisjon.

Bruk av nettverksmøter åpner opp for et dialogisk klima mellom brukeren, profesjonelle og brukerens nettverk. Dialogisk interaksjon i samspill mellom nettverksmøtets deltakere vil være nødvendig for å skape endring i konfliktfylte situasjoner (Fyrand, 2016). Likevel kan det å møte nettverket være utfordrende for hovedpersonen. Deltakere som tar stor plass og styrer vil gjøre det vanskelig for medlemmer som er tause. Nettverksmøter har som mål om at alle stemmer skal bli hørt, og dermed kan en ikke stoppe noen som har et ønske om å tømme seg. I slike tilfeller vil ikke nettverket være en ressurs for hovedpersonen, men heller en belastning (Undheim, 2014). Det vil være nødvendig med profesjonelle som har kunnskap og kompetanse om nettverksmøter slik at de har evnen til å se og ta vare på hver enkelt deltaker i møtet.

5.4 Familieråd, en styrke i nettverksarbeid

Innføringen av familieråd var ifølge Saus, Jenssen & Strandbu (2017) en del av den demokratiske bevegelsen. I dette lå det et krav om økt medvirkning innenfor barnevernet. Forskning viser at brukerne av modellen er jevnt over fornøyde fordi de får reell innflytelse i familieråd. Modellen sørger for mer åpenhet om problemene som overskygger familien, som gjør at barnevernet får større oversikt over saken. I tillegg vil åpenheten ha størst betydning for selve familien, da de får større kjennskap og innblikk i saken som omhandler ungdommen. Familieråd bidrar også til at ungdommen får se hvor mange i nettverket som bryr seg om deres livssituasjon, og en følelse av å ha familien til stede i samme rom for å samarbeide (Saus, Jenssen & Strandbu, 2017). Med dette kan en nesten si at kjernen i familieråd er

medvirkning, og det er gjennom medvirkning at deltakerne klarer å åpne seg for hverandre og samarbeide for å finne løsninger til beste for ungdommen.

Selv om en rekke forskning kritiserer familierådsmodellen, viser annen forskning til at familieråd er med å forbedre relasjoner som tidligere har vært preget av avmakt, frustrasjon og oppgitthet. I slike møter blir den profesjonelles makt overført til familien og nettverket, som videre gir en opplevelse av samhørighet og økt mestring (Natland & Malmberg-Heimonen). Modellen sikter på å styrke brukerens medvirkning i tillegg gi økt selvstendighet gjennom kompetanse og mobilisering av ressurser. Jo tidligere barn og unge blir involvert i familierådsprosessen, vil deres deltakelse være større (Saus, Jenssen & Strandbu, 2017).

5.4.1 Forskningens kritiske blikk på familieråd

Natland og Malmberg-Heimonen (2016) viser til forskning som viser til profesjonelle som er bekymret for at deres rolle utfordres og at de mister kontroll dersom det private nettverket tar del i avgjørelser innen familieråd. Videre viser Natland og Malmberg-Heimonen (2016) til en undersøkelse av implementeringserfaring fra Pennsylvania der saksbehandleres holdning til familierådsmodellen har skapt barriere for deltakelse. Saksbehandleres holdninger dreide seg om skepsisen til å gi fra seg makten, lite tro på modellen og tanker om at metoden var for ressurskrevende. Et annet funn fra en walisisk evalueringsstudie forteller om sosialarbeidere som var usikre på om deltakere i nettverket var i stand til å ta gode og realistiske avgjørelser. En studie av norske sosialarbeidere utført av Natland viste at sosialarbeidere kviet seg til å tilby familieråd fordi de hadde tanker om at brukeren ikke hadde noe nettverk. I tillegg fryktet de at informasjon om familierådsmodellen kunne bidra til en bekreftelse av brukerens manglende sosiale relasjoner (Natland & Malmberg-Heimonen, 2016).

I andre tilfeller kan nettverket som eventuelt finnes være for sårbart, og da stilte de spørsmål om nettverket var i stand til å fungere i familieråd. Dette synet på familierådsmodellen tilsier at sosialarbeidere er med å representere en barriere om familieråd blir tilbydd til brukere eller ikke. I tillegg til at de kan ha manglende tro til at brukere og nettverket rundt er i stand til å finne løsninger til problemene sine på egenhånd. Forskningen om gjennomføring av modellen viser derimot at i løpet av prosessen så har brukeren flere ressurser i og omkring seg enn det de selv var klar over (Natland & Malmberg-Heimonen, 2016). Med andre ord vil det være viktig at de profesjonelles syn på familieråd ikke overskygger og hindrer dem fra å tilby

brukere og nettverket den hjelpen de trenger. For selv om nettverket og brukeren virker sårbare, kan de sammen gi hverandre styrke til å finne løsninger.

Natland og Malmberg-Heimonen (2016) viser også til undersøkelsen gjort av Holland og O'Neills der ungdommer som deltok i familieråd ikke opplevde å bli hørt i prosessen av verken familien eller de profesjonelle. Dersom koordinatoren ikke lykkes med å balansere maktrelasjonene mellom de ulike aktørene, vil sosialarbeidere være de som opptrer som kontrollører og forhindrer medvirkning fra brukeren. I slike tilfeller blir Empowerment og brukermedvirkning undergravd. Dette resulterer i at ungdommen opplever umyndiggjøring, mistillit til tjenesten og føler seg løsrevet fra prosessen de skulle være en del av (Natland & Malmberg-Heimonen, 2016). Oppfølgende familieråd er integrert i Norge som anbefalt praksis, men det er svært få familieråd som får oppfølging. Derfor er en av de største svakhetene i familieråd mangelen på oppfølging av handlingsplan (Saus, Jenssen & Strandbu, 2017). Oppfølging er nødvendig for få øye på endringer som kan gjøres og eventuelt resultat av samarbeidet mellom deltakere i familieråd. Mangelen på oppfølging kan også avsløre at profesjonelle kanskje ikke har tid eller kapasitet til å ta i bruk familierådsmodellen på en god måte.

5.4.2 Nettverksarbeid sikrer uavhengighet

Fyrand (2016) presenterer trefasemodell som en måte å jobbe med nettverksmøter. I dette er det fastsatt tre faser og tre mål som ønskes å bli oppnådd. Det første målet går ut på å samle nettverket, andre målet fokusere på dialog som metode for å koble medlemmene i nettverket og siste målet legger vekt på å gi nettverket det overordnende ansvaret. I den siste fasen vil en gjennom nettverksarbeidet gi styrke og mobilisere nettverket til brukeren, slik at vedkommende kan ta i bruk nettverkets ressurser i stedet for barnevernet. På den måten vil profesjonelle kunne trekke seg gradvis tilbake, og gi nettverket og brukeren rom for samspill (Fyrand, 2016). Brukeren og nettverket vil på bakgrunn av dette kunne samarbeide og støtte seg på hverandre, og komme frem til løsninger uavhengig av barnevernet.

Askheim (2012) skriver at ved hjelp av gruppedeltakere vil brukeren bli styrket til å ta del i egen endringsprosess og få ny kraft og styrke i møte med hverdagen. Dette er fordi ressursene i gruppen blir mobilisert og motivasjonen for endringsarbeidet økes (Askheim, 2012). Dette vil ikke si at hjelpeapparatet trekkes ut. Men på grunn av de mobiliserte ressursene som har

blitt tilrettelagt i nettverket, vil disse ta over mye av hjelpearbeidet. Av den grunn vil barnevernet ta for seg en mer støttende og veiledende rolle. Hjelpearbeid er nødvendig og nyttig både for barnevern, bruker og nettverket, med tanke på at barnevernet til tider kan oppleve knapphet av ressurser. Derfor vil barneverntjenesten gjennom nettverksarbeid bli frigjort ved at det private nettverket bidrar (Fyrand, 2016). I tillegg vil samarbeidet mellom helsetjenestene styrkes ved at ressurser fra andre deler av helsetjenesten blir mobilisert gjennom nettverksmøter og familieråd (Starckjohann et al., 2015). Å være nettverksorientert i sitt arbeid gjør at profesjonelle er i stand til å hjelpe brukeren, familien og nettverket til å bli mer selvstendig og uavhengig av barnevernet. Videre vil dette bidra til at ungdommen i senere tid oppsøker nettverket fremfor barnevernet når vanskelige situasjoner oppstår.

6.0 Avslutning

Vi mennesker er en del av et sosialt nettverk enten vi vil det eller ikke. Dette kan være i form av nære familierelasjoner, kontakt med profesjonelle eller fjerne slektninger. Denne oppgaven har tatt sikte på å se på hvilke muligheter og begrensninger nettverksarbeid utgir seg i barnevernsarbeid. For å kunne belyse problemstillingen har jeg anvendt tidligere forskning og annen litteratur som er med å fortelle oss om muligheter og begrensninger i nettverksarbeid. Det å oppleve konflikter innad i familien er noe de fleste har kjennskap til. Men når konflikten er kompleks og skaper avstand mellom ungdommen og dens familiemedlemmer, kan det være behov for tiltak fra barnevernet for å forebygge forverring av situasjonen. For å forstå seg på sosiale nettverk og hvordan menneskers samspill kan sees i sammenheng, har jeg berodd meg på Bronfennbrenners bioøkologiske modell og Pierre Bourdieu's sosiale kapital. Videre har jeg ved bruk av forskning og annen litteratur trukket tråder for å kunne sette ord på hvilke muligheter og begrensninger en kan finne innen nettverksarbeid.

6.1 Avsluttende refleksjoner

Ved å ta for meg fenomenet sosiale nettverk og nettverksarbeid, har jeg i løpet av oppgaven sett hvordan ulike verdier og dimensjoner oppstår når en velger å jobbe på denne måten. Å utføre nettverksorientert arbeid er med å bedre samhandling mellom tjenesteytere og sørger for at en oppnår en helhetlig tenkning og brukermedvirkning (Starckjohann, 2015). Familieråd, nettverksmøte og åpen dialog er de metodene innen nettverksarbeid i barnevernsarbeid som jeg har utdypet og sett nærmere på. Alle disse metodene har sine muligheter og begrensninger, men har som felles mål om å styrke brukeren, familien og nettverket rundt slik at de sammen kan samarbeide bedre når vanskelige situasjoner oppstår.

Sosialarbeidere vil i slike sammensettinger gi makten over til familien for at de selv kan løse sine problemer. Nettverksarbeid som metode har som formål å samle familien og nettverket, gjennom åpne dialoger mellom deltakerne vil de utføre relasjonelt arbeid.

Bronfennbrenner i Bø (2002) viser til viktigheten av det biologiske systemet som setter brukeren ut av et individorientert, men et mer nettverksorientert perspektiv der en kan trekke familie og nettverket som viktige faktorer i hjelpearbeidet til barnevernet. Familien blir dermed sett på som en sosial kapital. Derfor har vi gjennom Bourdieus forståelse av sosial kapital, en forståelse av at familien kan bli styrket gjennom familieråd og nettverksmøter. Det er gjennom dialog i disse møtene at familien kan komme frem til felles løsninger. Selv om nettverksarbeid legger vekt på samarbeid mellom brukeren, familien og nettverket, vil relasjonene de har til hverandre være med å indikere nettverksarbeidets utførelse (Fyrand, 2016). Vi er derfor ikke sikret gode relasjoner, men heller det motsatte i møte med ungdommer og deres nettverk. Det er gjennom relasjonskompetansen slik Starckjohann et al., (2015) viser til, at profesjonelle vil ha evnen til imøtekomme de berørte med anerkjennelse og respekt i ubehagelige situasjoner. Nettverksarbeid i barnevernet har sine muligheter og begrensninger. Å utføre barnevernsarbeid på denne måten utfordrer både brukeren og det private nettverket som skal komme fram til løsninger, og de profesjonelle som skal forsøke å gi fra seg makten. Derfor kan ikke nettverksarbeid med sikkerhet sikre at arbeidet utføres bedre enn andre tiltak. Ved bruk av metodene familieråd, nettverksmøter og åpen dialog, vil en dermed kunne åpne samtalen mellom de ulike aktørene og gjennom dialog er man i stand til å skape endring.

Litteraturliste

- Aamodt, L. G. (2014). *Den gode relasjonen* (2.utg.). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag
- Askheim, O. P. (2012). *Empowerment i helse- og sosialfaglig arbeid. Floskel, styringsverktøy eller frigjøringsstrategi?*. Oslo: Gyldendal Akademisk
- Barnevernloven (1992). Lov om barneverntjenester (LOV-1992-07-17-100). Hentet fra:
<https://lovdata.no/pro/#document/NL/lov/1992-07-17-100?searchResultContext=1085&rowNumber=1&totalHits=9023>
- Berg, B., Ellingsen, I., Levin, I., & Kleppe, L. (2019). Hva er sosialt arbeid. I Ellingsen, I., Levin, I., Berg, B., & Kleppe, L. (Red). (2019). *Sosialt arbeid en grunnbok* (3. oppslag.). Oslo: Universitetsforlaget
- Bugge, L. (2002). Pierre Bourdieus teori om makt. *Agora*, 20(03-04), 224-248. Cacioppo, J. T., & Cacioppo, S. (2014). Social relationship and health: The toxic effect of perceived social isolation. *Social and personality psychology compass*, 8(2), 58-72.
<https://doi.org/10.18261/ISSN1500-1571-2002-03-04-13>
- Bø, I. (2020). *Barnet og de andre. Nettverk som pedagogisk og sosial ressurs* (5.utg.). Oslo: Universitetsforlaget
- Emaus, H. S., Sebergren, K., & Dahl, I. H. (2016). Nettverksarbeid – gjøres det? Registrering av nettverksarbeid som en kvalitetsindikator i psykisk helsearbeid. *Tidsskrift for psykisk helsearbeid*. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-3010-2016-01-02-11>
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving* (6. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk
- FO. (2019). Yrkesetiske grunnlagsdokument for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere. Hentet fra: <https://www.fo.no/getfile.php/1324847-1580893260/Bilder/FO%20mener/Brosjyrer/Yrkesetisk%20grunnlagsdokument.pdf>
- Forskrift om nasjonal retningslinje for sosionomutdanning. (2009). Forskrift om nasjonal retningslinje for sosionomutdanning. (FO-2019-03-15-409). Hentet fra:
<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2019-03-15-409>
- Fyrand, L. (2016). *Sosialt nettverk teori og praksis* (3.utg.). Oslo: Universitetsforlaget
- Ellingsen, I., & Skjefstad S, N. (2019). Annerkjennelse, myndiggjøring og brukermedvirkning. I Ellingsen, I., Levin, I., Berg, B., & Kleppe, L. (2019). *Sosialt arbeid en grunnbok* (3. oppslag.). Oslo: Universitetsforlaget

- Haug, V., & Horverak, S. (2009). Barns deltakelse og ressurstilgang på ulike nivåer sett i lys av sosial kapital. *Tidsskriftet Norges Barnevern*. <https://doi.org/10.18261/ISSN1891-1838-2009-02-02>
- Killén, K. (2018). *Profesjonell utvikling og faglig veiledning – Et fellesfaglig perspektiv for helse-, sosiale og pedagogiske profesjoner* (5. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk
- Jensen, G. (2016). Brukermedvirkning og maktutøvelse – ungdom som medspiller og motspiller i barnevernet. *Tidsskriftet Norges Barnevern*. <https://doi.org/10.18261/issn.1891-1838-2016-03-04-13>
- Regjeringen. (2018). Et bedre hjelpebarnevern. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumentarkiv/regjeringen-solberg/aktuelt-regjeringen-solberg/bld/nyheter/2018/et-bedre-hjelpebarnevern/id2618083/>
- Levin, I., & Ellingsen, I. (2019). Relasjoner i sosialt arbeid. I Ellingsen, I., Levin, I., Berg, B., & Kleppe, L. (2019). *Sosialt arbeid en grunnbok* (3. oppslag.). Oslo: Universitetsforlaget
- Natland, S., & Malmberg-Heimonen I. (2016). Familieråd – frigjørende sosialt arbeid innenfor en manualbasert modell?. *Tidsskrift for velferdsforskning*. <https://doi.org/10.18261/issn.2464-3076-2016-01-03>
- Ong, B., Barbara-May, R., Brown, J. M., Dawson, L., Gray, C., McCloughen, A., Mikes-Liu, K., Sidis, A., Singh, R., Thorpe, C. R., & Buus, N. (2019). Open Dialogue: Frequently asked Questions. *Australian and New Zealand Journal of family therapy*. <https://doi.org/10.1002/anzf.1387>
- Paulsen, V., Aune, J. A., Melting, J. K., Stormyr, O., & Berg, B. (2017). Relasjonen som plattform i møte med ungdom i barnevernet. *Tidsskriftet Norges Barnevern*. <https://doi.org/10.18261/issn.1891-1838-2017-02-02>
- Saus, M., Jennsen, T., & Strandbu, A. (2017). Mellom entusiasme og anvendelse. Barnevernsarbeideres oppfatninger og erfaringer med familieråd. *Tidsskriftet Norges Barnevern*. <https://doi.org/10.18261/issn.1891-1838-2017-01-05>
- Starckjohann, G., Berntsen, V., Rannug, F. L., Eriksen, K. M., & Frydenlund, B. J. (2015). Fra utdanning til praksis – bruk av åpen dialog og nettverksmøter. *Tidsskrift for psykisk helsearbeid*. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-3010-2015-02-06>
- Undheim, A. H. K. (2004). *Nettverksmøtet som brobygger. Muligheter og utfordringer ved bruk av åpen dialog i nettverksmøter*. (Masteroppgave, Universitet i Tromsø). Hentet fra: <https://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/7522/thesis.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Vedeler, G. H. (2011). Familien som ressurs i psykososialt arbeid, del I. *Fokus på familien*. <https://doi.org/10.18261/ISSN0807-7487-2011-04-03>

Vedeler, G, H. (2012). Familien som ressurs i psykososialt arbeid, del II. *Fokus på familien*.

<https://doi.org/10.18261/ISSN0807-7487-2012-01-03>

Vik, S. (2009). Familieråd i Norge – fra trylleformel til realisme. *Tidsskriftet Norges Barnevern*.

<https://doi.org/10.18261/ISSN1891-1838-2009-03-04>

Vedlegg 1 – Oversikt over artikler

Forfatter, Årstall Tidsskrift	Formål	Metode	Resultater
Emaus, H, S., Sebergsen, K., & Dahl, I, H. (2016) Tidsskrift for psykisk helsearbeid	Registrering av nettverksarbeid som en kvalitetsindikator i psykisk helsearbeid	Litteraturstudie	Ved å ta i bruk registrering kan andre tjenestetilbud som er innen psykisk helse og rusarbeid kunne ta i bruk nettverksarbeid som behandlingstilbud.
Haug, V., & Horverak (2009) Tidsskriftet Norges Barnevern	Barns deltakelse og ressurstilgang på ulike nivåer i lys av sosial kapital	Forskningsartikkel Litteraturstudie	Viser til hvordan sosial kapital bidrar til å utvikle felleskap, tillit og relasjoner. Og hvordan man kan ved bruk av et flerdimensjonalt og en tilnærming som er analytisk arbeide med barn og unge, for å tilegne seg mer kunnskap og bevissthet om barn og unges ressurstilgang i nærmiljø, familie og samfunn.
Jensen, G. (2016) Tidsskriftet Norges Barnevern	Å se på hvordan utøvere i barnevernet kan utvikle deres kompetanse om hvordan den maktposisjonen de har, kan være med å konstruere samhandlingen og medvirkningspraksis hos ungdommene som har kontakt med barnevernet.	Ph.d-studie om medvirkning hos ungdommer. Intervju med utøvere og observering av nettverksmøter.	Større profesjonell bevissthet treng for å konstruere ungdommens medvirkningspraksis i barnevernet for å avdekke skjult maktutøvelse. Dette vil kunne forbedre barnevernspraksis og problemer som tidligere har vært uløselige vil være mulig å løse.
Natland, S., & Malmberg-Heimonen, I. (2016) Tidsskrift for velferdsforskning	I hvilken grad bidrar den manualbaserte modellen i familieråd til utvikling av profesjonell og kritisk bevissthet	Forskningsartikkel Litteraturstudie	Det treng en dypere forståelse av sosialpolitisk kontekst for at modellen skal kunne leve opp til sin ideologi og virke myndiggjørende og

			transformerende. Analysen understreker et behov for kritisk refleksjon ved implementering av modeller.
Ong, B., Barbara-May, R., Brown, J. M., Dawson, L., Gray, C., McCloughen, A., Mikes-Liu, K., Sidis, A., Singh, R., Thorpe, C. R., & Buus, N (2019) Australien and New Zealand Journal of family therapy	Artikkelen skal svare ofte stilte spørsmål om åpen dialog. Den forsøker å vise hvor ulikt metoden er nå, enn hvordan den tidligere har blitt brukt	Svare på 7 spørsmål om åpen dialog	Ved å besvare på spørsmål, håper forfatterne at dette kan åpne opp for flere samtaler og diskusjon om åpen dialog som praksismetode.
Paulsen, V., Aune, J. A., Melting, J. K., Stormyr, O., & Berg, B (2017) Tidsskriftet Norges Barnevern	Hvor relasjons som plattform kan brukes i møte med ungdommer som har kontakt med barnevernet	Intervju av ansatte på Gartnerhaugen og samtaler med ungdommer	Artikkelen viser til 3 elementer som er viktig i relasjonsarbeid: 1) Møte ungdommen der de er, 2) Tillatte ungdommen å medvirke i eget liv og være med å ta beslutninger og 3) At relasjonen skal være gjensidig
Saus, M., Jennsen, T., & Strandbu (2017) Tidsskriftet Norges Barnevern	Barnevernsarbeideres oppfatninger og erfaringer med familieråd	Undersøkelse, intervju med 16 barnevernsarbeidere 1 år etter at de har gjennomført familieråd	Familierådet har sitt potensial i det faktumet at modellen er med å bedre samhandlings- og samarbeidsrelasjoner. Familieråd har dermed utviklingsmuligheter gjennom å tilpasse barnevernets organisering. Dette vil resultere i at flere tar i bruk familierådsmodellen.
Starckjohann, G., Berntsen, V., Rannug, F. L., Eriksen, K. M., & Frydenlund, B. J. (2015) Tidsskrift for psykisk helsearbeid	Bruk av åpen dialog i nettverksmøter kan være med å øke brukerens opplevelse av reell brukermedvirkning	Kvantitativ data gjennom spørreundersøkelse, kvalitative data ved hjelp av fokusgruppeintervju	Åpen dialog og nettverksmøte vil kunne bedre tjenestetilbudet til brukere og pårørende.
Vedeler, G. H. (2011) Fokus på familien	Familien som ressurs i psykososialt arbeid. Ser på familien som	Litteraturstudie	Psykososialt arbeid som er familieorientert fokuserer

	hjelpeinstans, ressurser i familie og generelle prinsipper om psykososialt hjelpearbeid med familieperspektiv		på familien som ressurs i arbeidet.
Vedeler, G, H. (2012) Fokus på familien	Familien som ressurs i psykososialt arbeid del II. Gjennomgang av praksisområder for å eksemplifisere ressurs i familieorientert arbeid, utfordringer og muligheter for utvikling av et slikt arbeid.	Litteraturstudie	For å utføre ressursorientert familiearbeid vil det kreve at de profesjonelles perspektiv er bredt nok slik at de kan se på familiens og nettverket som et hele. Denne måten å jobbe på er ikke bare krevende, men også givende. Å orientere ressursene vil gi brukeren håp, i tillegg til mening i terapeutisk arbeid
Vik, S. (2009) Tidsskrift for Norges Barnevern	Familieråd i Norge, artikkelen retter søkelyset på metodeutviklingen av familieråd.	Litteraturstudie	Bruk av familierådsmodellen som beslutningsarene kan føre til reell innflytelse for barn og familie, fordi modellens fokus er å sette barn og familie i førersetet.

